

Titel beeldspread

Het begint bij biodiversiteit

Dertig procent van het land en de oceanen zou in 2030 beschermd moeten zijn, om een miljoen bedreigde plant- en diersoorten van uitsterven te redden. IUCN NL zet zich er tomeloos voor in, want natuurbehoud staat aan de basis van alle duurzame doelen, zegt Coenraad Krijger. 'Als je biodiversiteit, water en sanitatie en klimaat niet regelt, dan gaat de rest ook niet slagen.'

Tekst: Pieter Verbeek

Al sinds zijn jeugd is Coenraad Krijger een echt natuurmens. Het was dan ook een logische stap om in Wageningen biologie te gaan studeren, waarna hij veldonderzoek uitvoerde in Afrika, het Midden-Oosten en Latijns-Amerika.

Bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) deed hij ervaring op met beleid en internationale samenwerking – ervaring die hij sinds 2016 inzet voor IUCN NL, de Nederlandse tak van de wereldwijde natuurorganisatie, bekend van de Rode Lijst van bedreigde soorten.

Hoe werkt IUCN NL als natuurorganisatie op het gebied van ontwikkelingsamenwerking?

'Als je kijkt naar de meer traditionele ontwikkelingsamenwerking,' zegt Krijger, 'dan gaat het vaak om het stimuleren van economische ontwikkeling. Vanuit het oogpunt van natuurbescherming gezien gaat het dan bijna altijd om ontginning: de natuur temmen en akkers maken en cultiveren, zodat economische groei mogelijk is.'

'Die ontwikkeling is meestal op de directe behoeften van mensen gericht, waarbij de lange termijn wordt vergeten. Tegenwoordig zie je gelukkig dat het steeds vaker om het herstel van de natuur gaat, of het behoud van de natuur om de lokale ontwikkeling mogelijk te maken.'

Kunstmatige intelligentie en de Gran Chaco

Met de nieuwste technologie houdt IUCN NL-partner Guyra Paraguay de ontbossing van de Gran Chaco in de gaten. Dat heeft al tot de eerste rechtszaken van illegale houtkappers geleid. 'Met één druk op de knop zie je waar ontbossing plaatsvindt.'

De Gran Chaco is de tweede grootste bosmassa in Zuid-Amerika, na de Amazone. Het immense gebied op de grens van Paraguay, Bolivia en Argentinië telt meer dan een miljoen vierkante kilometer, waarvan er honderdduizend uit reservaten en concessiegebieden bestaat.

Op dit moment kampt de regio met de hevigste ontbossing in haar geschiedenis. Hoe houd je in zo'n groot gebied de controle om illegale houtkap, kaalkap en bosbranden tegen te gaan en te reguleren?

Officieel geeft de Paraguayaanse overheid er milieuvergunningen uit voor productie-activiteiten. Alle houtkap die buiten die vergunningen gebeurt, is dan ook illegaal. 'Toch laat de overheid oogluikend meer ontbossing toe', zegt Maxime Eiselin, expert innovatieve monitoring bij IUCN NL. 'Het is dweilen met de kraan open.'

De informatie over de vergunningen is openbaar, waardoor maatschappelijke organisaties zoals Guyra Paraguay de kans krijgen om ontbossing effectief te bestrijden.

Maar dan moet je wel bewijs hebben.

Dus zochten IUCN NL en Guyra de samenwerking op met Ellipsis Earth Intelligence om daarvoor een geautomatiseerd monitoringssysteem te ontwikkelen op basis van kunstmatige intelligentie.

'De bestaande manier van ontbossing detecteren was veel te tijdrovend', vertelt Eiselin. 'Dat gebeurde via geografische-informatiesystemen (GIS), waarbij satellieten gebieden classificeerden en keken naar het landgebruik.'

'Het nieuwe systeem koppelt dankzij algoritmes automatisch de satellietbeelden aan openbare informatie over vergunningen om illegale ontbossing. Dat bespaart enorm veel tijd: met één druk op de knop kun je automatisch ontbossing detecteren.'

Zo gebruikt het systeem onder meer de kadaastergegevens van de overheid. Daarin staat vermeld welke landeigenaren er zijn, wat de bestemming is van hun land, wat ze er wel en niet mee mogen doen.

Je kunt zo zien waar illegale ontbossing plaatsvindt, en door wie. 'De landeigenaren', zegt Eiselin, 'mogen volgens de wet maar een beperkte hoeveelheid van hun land ontbossen. Ontbossen ze méér, dan verschijnt er een rood blokje op de portal.'

Die AI-portal werkt met technologische hoogstandjes als computerautomatisering, *machine learning* en *remote sensing data*. Toch is ook menselijk inzicht en kennis belangrijk, legt Eiselin uit.

'Het is opgezet om zelflerend te zijn. En terwijl natuurbeschermers met het platform werken, kunnen ze mogelijke fouten markeren en nieuwe interessegebieden voeden om de kunstmatige intelligentie continu te trainen.'

Dankzij de AI kan Guyra Paraguay nu sneller conclusies trekken over veranderingen in het bosgebied, waarmee het zowel lokale gemeenschappen als wilde dieren beter kan beschermen.

Eiselin: 'Met kleine inzet krijgen we elke twee weken erg goede informatie, tot op honderd vierkante meter nauwkeurig. Het is best uniek, dat we dat zo snel kunnen inwinnen – het is immers een enorm terrein.'

Ook worden de bewijzen van illegale activiteiten door de overheid gebruikt. Guyra wordt erg gewaardeerd door de regering, die de organisatie steeds vaker inschakelt om illegale ontbossing te detecteren en de naleving van milieuvergunningen te controleren. Het heeft al tot twee rechtszaken geleid, waarbij illegale houthakkers een fikse schadevergoeding moesten betalen.

'Werkte IUCN NL voorheen vooral aan ecosystemen en de groene omgeving, nu kijken we naar alternatieven, naar andere manieren van zorgen voor levensonderhoud. Daarom richten we onze bescherming vaak op inheemse mensen die in en om een natuurgebied wonen.'

'Zij kijken anders naar de natuur dan wij in Nederland. Dáár ga je vaak niet voor je plezier de natuur in, er zijn ziekten en gevaarlijke dieren. Er komen olifanten uit, die je gewassen vernielen.'

'Daarom is het zo belangrijk om kennis op te bouwen en uit te dragen over hoe belangrijk natuurbehoud is en die kennis mee te nemen naar je projecten. Het heeft geen zin om een natuurgebied met een hek af te sluiten en "bekijk het maar" tegen de lokale bevolking te zeggen. Dat is geen oplossing en het is niet ethisch.'

Hoe ziet u de rol van IUCN NL versus die van maatschappelijke organisaties in Afrika, Azië en Latijns-Amerika?

'Als natuurbeschermingsorganisatie werken we al meer dan 25 jaar

wereldwijd samen met lokale organisaties die natuur beschermen, beheren of opkomen voor mensen die afhankelijk zijn van natuur.'

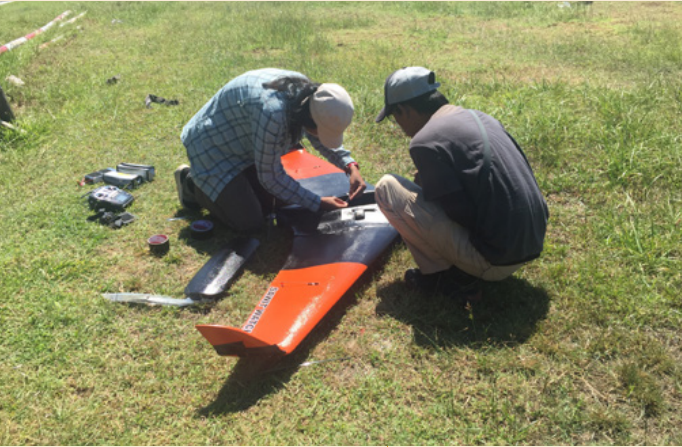
'Daarbij hebben we oog voor de lokale situatie en laten daar internationale netwerken en perspectieven op aansluiten. Zo hebben we al twintig jaar een landaankoopfonds, met steun van de Nationale Postcode Loterij. We kunnen het zo mogelijk maken dat lokale organisaties land aankopen voor bescherming van bedreigde soorten en ecosystemen.'

'De voorwaarde is dat het een strategische ligging heeft voor de verbinding van natuur. Dat levert erg gave, concrete resultaten op. Omdat de organisaties lokaal zijn verankerd, staat er geen spanning op – het is van de gemeenschappen zelf. Hun kinderen groeien er op, ze starten er projecten in het ecotoerisme.'

Zijn jullie partners financieel afhankelijk van IUCN NL?

'Een groot deel van onze partners heeft zich ontwikkeld tot zelfstandige, professionele clubs. Recent heeft de Fundación para la Conser-

Drones voor ruimtelijke planning

Het stroomgebied van de Kayan-rivier, op het Indonesische eiland Borneo, heeft steeds vaker met overstromingen te maken. Woon- en werkcontreien en landbouw-oogsten gaan verloren in het dichtbevolkte terrein in de delta van de rivier.

Om de lokale overheid te ondersteunen bij de herinrichting van het gebied, heeft IUCN NL haar partner Sawit Watch voorzien van geavanceerde drones.

Omdat het gebied sinds kort een nieuw district heeft, Bulungan geheten, besloot de lokale regering de landgebruiksplanning te herzien, zegt Maxime Eiselin.

'Alleen had de overheid geen idee wat er daar gebeurde op het vlak van ontbossing, of uitbreiding van palmolieplantages en steden. Dat moet toch de basis van je planning zijn.'

Daarom heeft IUCN NL de ngo Sawit Watch ondersteund met geavanceerde, vliegtuigachtige drones, die grote afstanden kunnen afleggen en van grote hoogten luchtfoto's en GIS-analyses kunnen maken. De partner zet zich binnen Indonesië al jaren in voor het behoud van ecosystemen die

zorgen voor voldoende water, voedsel en weerbaarheid tegen klimaatverandering.

Met de drones kan ze de lokale overheid in Bulungan helpen het landgebruik in het gebied in kaart te brengen en de ruimtelijke ordening zo in te richten dat voldoende bos in het stroomgebied bespaard blijft om de natuurlijke waterregulatie te waarborgen die nodig is om overstromingen te voorkomen.

IUCN NL heeft het project gefinancierd en geadviseerd over onder meer de aanschaf van het type drones en over de training van Sawit Watch-medewerkers.

'Ons doel was om in ieder geval het bos te beschermen in het bovenstroomse gebied van de Kayan-rivier', zegt Eiselin. 'Dankzij de luchtfoto's van Sawit Watch is dat hoger op de agenda gekomen. Het staat namelijk onder druk van oprukkende palmolieplantages.'

Het bos boven aan het Kayan-stroomgebied vangt van nature veel water op tijdens hevige regenval, waarmee het de benedenstroomse bevolking bescherming biedt tegen overstromingen. Maar door de

klimaatverandering worden de buien steeds zwaarder.

De kap van bos voor de uitbreiding van palmolieplantages in het stroomgebied gaat ten koste van de natuurlijke buffercapaciteit om water op te nemen tijdens regenval. Het gevolg is dat er steeds vaker en intensiever benedenstroomse overstromingen zijn.

'De urgentie wordt steeds groter', zegt Riza Harizajudin, hoofd van het sociale departement van Sawit Watch. 'Vorig jaar nog kampte de Kayan-delta met hevige overstromingen, waardoor zo'n zeventiend inwoners moesten worden geëvacueerd en de lokale overheid noodhulp moest leveren.'

Niet voor niets beseft de lokale overheid dat er wat moet gebeuren om de problemen die voortkomen uit degradatie van het ecosysteem tegen te gaan. Daarom zocht ze de samenwerking met IUCN NL-partners Sawit Watch, Walhi en Padi om bossen en biodiversiteit in het Kayan-stroomgebied te beschermen.

Voor het gebied is nu een zorgvuldige ruimtelijke ordening nodig, waarin de locaties voor natuur, landbouwgrond en leefgebieden op elkaar worden afgestemd en duurzaam worden ingericht.

Omdat Sawit Watch kon helpen met data over het landgebruik, won ze het vertrouwen van de overheid. Daarom nam die dan ook het advies van de ngo mee om in de bovenstroomse gebieden geen concessies af te geven voor boskap en plantages in het landgebruik en ruimtelijke ordening.

'Dankzij de drones', zegt Eiselin, 'waren er goede argumenten voor. De luchtfoto's lieten zien hoe belangrijk het bos is voor de watervoorziening in het benedenstroomse gebied.'

'Nu ligt er een ruimtelijk ordeningsplan, waarbij de ontwikkeling van het gebied samengaat met behoud van voldoende groene infrastructuur om de bevolking te beschermen tegen de overstromingen, die door klimaatverandering frequenter worden.'

vación y el Desarrollo Sostenible – uit Colombia – ons bijvoorbeeld meegenomen in een project waar zij penvoerder is. Daar zijn we trots op.

'Toen de subsidie uit het project *Dialogue and Dissent* vanuit Buitenlandse Zaken ophield, zijn onze projecten en partners niet omgevallen. Sommige zijn op een lager pitje verdergegaan, andere zijn gewoon vól doorgedaan.'

'Een mooi voorbeeld is het werk dat we in Paraguay met lokale partners doen, om de Gran Chaco – het droge oerwoud op de grens met Bolivia en Argentinië – te beschermen. De lokale organisaties bieden er weerstand tegen een overheid die de ontbossing in dat gebied steeds maar weer toestaat.'

'De lokale organisaties bieden weerstand tegen een overheid die de ontbossing steeds maar weer toestaat'

Speelt innovatie mee in jullie werk?

'Ja, op meerdere manieren. Je hebt de klassieke definitie, namelijk: nieuwe technologie. Zo zetten we drones in voor natuurbescherming en stellen we organisaties in staat zelf metingen te doen. We leren ze toegang te krijgen tot grote satellietssystemen, zodat ze daarmee zelf kunnen zien wat er gebeurt in een natuurgebied en erover aan de bel trekken.'

'En we werken samen met een start-up uit Silicon Valley door afgedankte, oude mobieltjes op verschillende plaatsen in het oerwoud op te hangen. Bijna zonder gebruik van batterijen kunnen ze geluiden oppikken; zo horen ze wanneer er motorzagen aangaan. Die informatie gaat direct via een satelliet naar organisaties in de omgeving, die er dan naartoe kunnen.'

'We hebben er de innovatieprijs van Partos mee gewonnen. Het is misschien niet hightech, maar heeft wel veel impact. Dit vind ik echte innovatie. Het concept van *nature-based solutions* is een heel andere vorm: natuurlijke oplossingen voor maatschappelijke problemen, zoals droogte of overstromingen.'

'Een voorbeeld is de aanleg of het herstel van mangrovebossen om kustlijnen te beschermen tegen stormen. De klassieke oplossing was werken met ijzer en beton. Dit samenwerken met de natuur heeft alleen maar voordelen. Niet alleen is het goed voor de biodiversiteit, het is ook kostenefficiënt en vaak bijzonder effectief.'

Waarom is natuurbewoud zo cruciaal voor het tackelen van hendaagse mondiale problemen, zoals klimaatverandering, gezondheidsrisico's en armoede?

'De rest van de duurzame ontwikkelingsdoelen zijn erop gestoeld. De economie kan niet zonder maatschappelijke thema's – en die kunnen niet op orde zijn als de biosfeer niet op orde is.'

'Als je biodiversiteit, water en sanitatie en klimaat niet regelt, dan gaat de rest ook niet slagen. Een doel zoals "goede gezondheid en welzijn" kun je niet los zien van schoon drinkwater en goed functionerende ecosystemen. Miljarden mensen halen hun eten nog steeds rechtstreeks uit de natuur.'

'Ook in meer ontwikkelde landen leunt een groot deel van de economie op wat de natuur biedt, zoals bestuiving van gewassen en water. Als dat er niet meer is – of het functioneert niet, of het produceert geen schoon drinkwater meer –, dan houdt het op.'

'Het wordt alleen maar pregnanter. Ik merk dat we steeds vaker worden benaderd door de traditionele ontwikkelingsorganisaties om mee te denken. Ze merken hoe klimaatverandering invloed heeft op hun werk. Je kunt wel waterputten slaan, maar als het systeem eronder van watertoevoer niet op orde is, dan is het geen duurzame zaak.'

'We zien gelukkig steeds meer dat het met elkaar verbonden is. Uiteindelijk is ons huidige economische model vooral gebaseerd op onbegrensd gebruik van wat de natuur biedt, zonder de kosten ervan serieus te nemen. Dat moet anders.'

U bent coördinator van het vijftiende doel: 'Leven op het land'. Wat is er nodig om het vóór 2030 te behalen?

'We vinden het belangrijk dat de duurzame doelen meer als onderling verbonden worden gezien. Niet alleen vanwege het draagvlak voor natuurbescherming, maar ook omdat meer mensen zullen inzien hoe-zeer al die problemen samenhangen.'

Afgedankte mobieltjes tegen de ontbossing

Innovatie hoeft niet altijd om de aller-nieuwste technologie te gaan. In Sumatra werkt de partner van IUCN NL met oude, gebruikte mobieltjes om geluiden op te nemen van illegale activiteiten in het oerwoud – of die nu van kettingzagen, motoren of vrachtwagens zijn. Zo kunnen lokale gemeenschappen snel in actie komen om hun bos te beschermen.

Het idee om afgedankte mobieltjes in te zetten voor bescherming van tropisch bos komt van de Amerikaanse whizzkid Topher White. Toen hij vrijwilligerswerk met gibbons deed, zag hij met eigen ogen hoe het tropische bos wordt bedreigd.

Thuisgekomen ontwikkelde hij in zijn garage software om met telefoons dag en nacht geluiden uit het bos op te pikken. Hij knutselde een apparaat in elkaar: daarin zitten oude mobieltjes met die software in een beschermend hoesje, en zijn ze gekoppeld aan een goede microfoon en zonnepanelen die ze voorzien van stroom.

Als je die apparaatjes hoog in de bomen van het woud hangt, vangen ze de zonnestralen op, naast de geluiden van illegale houtkappers. Inmiddels heeft White met zijn organisatie de apparaten al wereldwijd in meerdere bosgebieden hangen.

In Mudiak Baduo, in West-Sumatra, stroomopwaarts van de rivieren Batanghari en Indragiri Rokan gelegen, heeft Komunitas Konservasi Indonesia (KKI) Warsi – de lokale partner van IUCN NL – ze samen met

White's Rainforest Connection opgehangen. De oude mobieltjes heten er *Guardians*, als beschermers van het woud.

In totaal zijn er 27 *Guardians* geïnstalleerd, rond negen dorpen. Samen kunnen ze een terrein van 23.878 hectare monitoren, samen met de boswachters en lokale politie, die er patrouilleren.

Met de mobieltjes helpt KKI Warsi mee aan het uitrollen van een programma van de Indonesische overheid, het *Social Forestry Scheme*. Daarmee wil de overheid lokale gemeenschappen meer inzetten bij het beheer en de bescherming van het tropische bos.

En dat is nodig in Mudiak Baduo, vertelt Rainal Daus, van KKI Warsi: 'Er is hier al veel van het woud gekapt, door illegale houtkap en mijnbouwactiviteiten. De resterende gebieden willen we beschermen tegen verdere ontbossing en degradatie.'

Vanuit het overheidsprogramma krijgt elke deelnemende dorpsbewoner een vergoeding als bosbeheerder. 'Een aantal dorpen', zegt Daus, 'voert al regelmatig patrouilles uit, waarbij ze het bos controleren op illegale activiteiten. Maar ze kunnen niet continu de controles doen – en wat je vaak ziet is dat illegale activiteiten juist plaatsvinden als ze niet op patrouille zijn.'

'De illegale houtkap komt meestal pas aan het licht als het al te laat is. Daarom hadden we behoefte aan een methode om het bos

continu te kunnen monitoren, en ook het gebied uit te breiden.

'Dankzij de *Guardians* is dat voor de lokale bevolking mogelijk. De voordelen zijn groot. De dorpsbewoners zijn in staat sneller misdaden op te sporen door de gebeurtenissen op te nemen, en dat kan weer worden gebruikt als bewijs in rechtszaken. In Indonesië telt elektronisch bewijs bij zaken rond illegale ontbossing.'

De dorpsteams die met de *Guardians* werken worden *parimbo* genoemd. Elk team controleert de meldingen van kettingzagen, voertuigen of wapens. Als het verdacht is, uploaden ze de geluiden in een app met bijbehorende locatie, zodat ze terecht komen bij de patrouilleteams in het bos.

Bewijs van misdaden wordt gemeld aan de lokale overheid en aan de boswachters, die beter kunnen optreden tegen de overtreders. 'Het levert de lokale gemeenschappen meer capaciteit op om bewijsmateriaal te verzamelen over criminaliteit in hun bos', zegt Daus.

'Er is tussen de patrouilleteams dan ook een netwerk ontstaan om kennis te delen. En de oude lokale kennis van hoe het bos moet worden beschermd, wordt zo beter van generatie op generatie doorgegeven.'

Inmiddels zijn dankzij het verzamelde bewijs van de *parimbo*-teams er al allerlei succesvolle patrouilles op pad geweest en hebben ze houtkap weten te voorkomen in het woud van Mudiak Baduo.

'Ons gevoel vanuit de natuurorganisaties is dat als we het nú niet goed doen, we over tien jaar geen kans meer krijgen om het biodiversiteitsverlies substantieel te kunnen stoppen – en dan zijn we echt ver van het goede pad af. Het is dus nodig dat we die doelen nu serieus nemen.

'Een ervan is dat dertig procent van het landoppervlak op aarde in 2030 voor natuur beschermd wordt. We hebben gebieden nodig waar we de natuur niet gebruiken. Tot nu toe waren de doelen die we internationaal stelden niet afrekenbaar; daardoor dreigt het wat weg te ebben. De doelen die in 2011 zijn gesteld, hebben we dan ook niet gehaald. In het Nederlands koninkrijk zeker niet.'

Doen we het hier zo slecht?

'Ja. Liepen we vroeger voorop met natuurbescherming, nu is onze voetafdruk op de natuur buiten eigen land enorm en is het biodiversiteitsverlies in Nederland bedroevend. We consumeren drie keer ons landoppervlak.

'Ook verdienen we nog eens aan de handel of het financieren ervan, waardoor onze invloed helemaal groot wordt. Zo heeft onze financiële sector gigantische investeringen in landontginning in het buitenland. Dat moeten we omdraaien, onze regering moet er werk van maken.

'Dat betekent het stoppen van perverse subsidies die verkeerd gedrag belonen en het ombuigen van die subsidies naar duurzame investeringen in de landen waar we de natuur stukmaken – die hebben geen geld om eenmaal vernietigde natuur te herstellen. Het moet voor 2030 omgebogen zijn, dus er is haast bij.'

Kunnen we het verlies aan biodiversiteit nog wel tegen gaan?

'Als je realistisch kijkt, gaat er veel uitsterven en kapot. Het werkt hetzelfde als we nu zouden stoppen met de uitstoot van CO₂, dan blijft de aarde toch nog de komende dertig jaar opwarmen.

'Het voordeel in dezen is dat het verlies van biodiversiteit ter plekke wel echt ophoudt als je stopt met ontbossen. Maar de machinerie en het systeem werken helaas zo dat het nog wel wat schade zal opleveren. Ik ben bang voor wat er nog komen gaat.

'Tegelijkertijd zie je gelukkig wel dat het vaak werkt wanneer er gerichte aandacht is voor natuurbescherming. Natuurlijk is er een bepaalde grens die je niet moet overgaan, maar je kunt soorten die bijna zijn uitgestorven daadwerkelijk terugbrengen.

'Daar zijn tal van voorbeelden van: natuur kan zich herstellen, het is veerkrachtig. Kijk hier maar, in Nederland. We hebben veel natuur teruggekregen, zoals bevers en zeearenden en ook de wolf is er weer. Dat is een effect van natuurbescherming.'

Reflecterend over uw eigen organisatie: wat zou u graag beter willen doen of willen veranderen?

'Ik zie drie uitdagingen. Je merkt dat het belang van natuur en biodiversiteit bij de mensen nog niet tussen de oren zit. Dat kunnen wij meer uitdragen, net als onze leden.

'Ook heeft de natuurbescherming lang in een eigen *scene* gezeten, met eigen discussies en uitdagingen, terwijl we midden in grote transities zitten, zoals duurzaamheid en gendergelijkheid. Dat zijn grote maatschappelijke vraagstukken die allemaal terugkomen in ons werk. Daar moeten we ons meer in positioneren, ons meer aan verbinden in ons werk.

'We zijn onze eigen rol opnieuw aan het bekijken. De laatste de-

'Je merkt dat het belang van natuur en biodiversiteit bij de mensen nog niet tussen de oren zit'

cennia zijn we groot geworden doordat we Nederlands of Europees belastinggeld goed beheerden en doorgaven aan lokale organisaties, die daarmee mooie dingen deden. Dat heeft jarenlang prima gewerkt.

'Nu merken we dat veel organisaties het zelf ook kunnen en willen doen en dat ook de donoren dat graag zien. Wanneer we minder als financier denken, hoe kunnen we dan toegevoegde waarde bieden? Ik ben ervan overtuigd dat we een grote meerwaarde hebben, met ons internationale netwerk en onze expertise.'

Als u één passage in de beleidsnota van de nieuwe minister voor Ontwikkelingssamenwerking mag schrijven, hoe zou die dan luiden?

'Dat ligt voor de hand: dat internationale biodiversiteit een van de speerpunten wordt. Water, klimaat en voedselzekerheid staan er wel in, maar biodiversiteit en bescherming van tropisch bos worden meegenomen bij klimaatverandering – terwijl ze juist de basis vormen van al die andere grote vraagstukken.

'Het hoeft echt geen aparte naam te krijgen, maar nu is er helemaal geen geld voor. We bepleiten het al langer en hebben er gesprekken over met de overheid. Eigenlijk zou Nederland het voortouw moeten nemen in een internationale investeringsagenda voor de grote ecosystemen. Denk aan het Congobekken, het Amazone-woud, de koraalriffen.

'Het zijn gebieden die vragen om een internationale aanpak, die grenzen en soevereiniteit van landen overstijgt. Nederland zit heel sterk in die multilaterale systemen. We zijn uitermate geschikt om zo'n benadering mogelijk te maken, dáár zou ik echt aandacht voor vragen.' ●